

NAAMLIJST VAN DE NEDERLANDSE LAND- EN ZOETWATERMOLLUSKEN

door

W.S.S. van Benthem Jutting en C.O. van Regteren Altena.

Inleiding.

Sedert in het Correspondentieblad no. 9-10 (1937) een naamlijst van de Nederlandse mollusken verscheen, en later, in deel 11 van Basteria, blz. 54-86 (1947), een Lijst van Gemeenten als Vindplaatsen van Nederlandsche Mollusken werd gepubliceerd, is de behoefte ontstaan om andermaal een naamlijst samen te stellen, rekening houdende met de nieuwste opvattingen van de zoölogische nomenclatuur, en met de aanwinst van enige soorten, nieuw voor de Nederlandse fauna.

In de onderstaande naamlijst beperken wij ons tot de land- en zoetwatermollusken. Doordat in deze rubriek vele namen als "nomina conservanda" zijn vastgelegd, en dus onveranderd zullen blijven, vereiste de samenstelling slechts weinig moeite. Voor de mariene fauna is het echter momenteel nog niet mogelijk een zodanige lijst op te stellen wegens de vele onzekerheden en tegenstrijdige meningen betreffende een groot aantal namen.

De naamlijst is gesplitst in twee gedeelten: A. de thans nog levende soorten, en B. de uitgestorven kwartaire soorten. In deze laatste rubriek zijn de niet-mariene mollusken uit het Nederlandse Kwartair opgenomen, welke in ons land niet meer recent voorkomen. Deze afdeling B. is voornamelijk gebaseerd op de Nieuwe Lijst der kwartaire Land- en Zoetwatermollusken in Nederland door P. Tesch (1944, Meded. Rijks Geol. Dienst (A) no. 10), aangevuld met enige gegevens van latere datum.

De soorten zijn in systematische volgorde gerangschikt, met inachtneming van de classificatie van Thiele (Handbuch der systematischen Weichtierkunde, 1929-1935), en Wens en Zilch (Handbuch der Paläozoologie, 1938-1944 en 1959-1960). Indien de thans gebruikte naam afwijkt van die, welke in 1947 in de Lijst van Gemeenten enz., resp. de lijst van Tesch van 1944, voorkomt, werd de laatste tussen haakjes toegevoegd.

Enkele soorten, welke in de twee voorgaande lijsten waren opgenomen, zijn ditmaal weggelaten, omdat hun voorkomen in Nederland, na een of twee oude vermeldingen, in latere jaren niet is bevestigd. Het zijn: Abida secale (Draparnaud), Chondrina avenacea (Bruguière) en Ena montana (Draparnaud). Zolang van Chondrula tridens (Müller) geen levende exemplaren in ons land zijn aangetroffen, beschouwen wij haar liever als een in het Kwartair hier uitgestorven soort. Cochlicella acuta (Müller, 1774) is niet opgenomen, omdat tot dusver alleen aangespoelde lege huisjes werden gevonden.

Voor enkele families ontvingen wij de zeer gewaardeerde medewerking en adviezen van specialisten in de betreffende groepen.

A. Naamlijst der thans nog levende soorten.

Classis GASTROPODA
Subclassis Prosobranchia
Ordo Archaeogastropoda
Familia Neritidae

Theodoxus fluviatilis (Linnaeus, 1758)
Ordo Mesogastropoda
Familia Viviparidae
Viviparus contectus (Millet, 1813) (V. lacustris Beck)
" viviparus (Linnaeus, 1758)
Familia Valvatidae
Valvata cristata Müller, 1774
" macrostoma Mörch, 1864
" piscinalis (Müller, 1774)
Familia Pomatiasidae
Pomatias elegans (Müller, 1774)

Familia Hydrobiidae

- Hydrobia stagnorum (Gmelin, 1790) (H. stagnalis Baster)
 " ulvae (Pennant, 1777)
Paladilhia bourguignati (Locard, 1883) (Avenionia bourguignati Locard)
Bythinella dunkeri (Frauenfeld, 1856)
Pseudamnicola confusa (Frauenfeld, 1863)
Potamopyrgus jenkinsi (Smith, 1889)
Marstoniopsis scholtzi (Schmidt, 1856) (M. steini Martens)
Lithoglyphus naticoides (Pfeiffer, 1828)
Bithynia leachii (Sheppard, 1823)
 " tentaculata (Linnaeus, 1758)

Familia Assimineidae

- Assiminea grayana Fleming, 1828

Subclassis Opisthobranchia

Ordo Acoela

Familia Tergipedidae

- Embletonia pallida Alder & Hancock, 1854
Tergipes despectus (Johnston, 1835)

Subclassis Pulmonata

Ordo Basommatophora

Familia Ellobiidae

- Carychium minimum Müller, 1774
 " tridentatum (Risso, 1826)
Ovatella myosotis (Draparnaud, 1801) (Phytia myosotis Draparnaud)
Leucophytia bidentata (Montagu, 1808) (Ovatella bidentata Montagu)

Familia Physidae

- Aplexa hypnorum (Linnaeus, 1758)
Physa acuta Draparnaud, 1805

" fontinalis (Linnaeus, 1758)

Familia Lymnaeidae

- Lymnaea (Galba) truncatula (Müller, 1774)
 " (Stagnicola) glabra (Müller, 1774)
 " " palustris (Müller, 1774)
 " (Radix) auricularia (Linnaeus, 1758)
 " " peregra (Müller, 1774) (L. ovata Draparnaud)
 " (Lymnaea) stagnalis (Linnaeus, 1758)
Myxas glutinosa (Müller, 1774)

Familia Planorbidae

- Planorbis (Planorbis) carinatus Müller, 1774
 " " planorbis (Linnaeus, 1758)
 " (Anisus) leucostoma Millet, 1813
 " " spirorbis (Linnaeus, 1758)
 " " vortex (Linnaeus, 1758)
 " " vorticulus Troschel, 1834
 " (Bathyomphalus) contortus (Linnaeus, 1758)
 " (Gyraulus) albus Müller, 1774
 " " laevis Alder, 1838
 " " riparius Westerlund, 1865
 " (Armiger) crista (Linnaeus, 1758)
Segmentina (Hippeutis) complanatus (Linnaeus, 1758) (Planorbis
complanatus Linnaeus)
 " (Segmentina) nitida (Müller, 1774)

- Planorbis corneus (Linnaeus, 1758) (Planorbis corneus Linnaeus)

Familia Ancyliidae

- Ancylus fluviatilis Müller, 1774

- Acroloxus lacustris (Linnaeus, 1758)

Ordo Stylommatophora

Familia Cochlicopidae

- Cochlicopa lubrica (Müller, 1774)

" lubricella (Porro, 1838) (C. minima Siemaschko)

Familia Vertiginidae

- Columella edentula (Draparnaud, 1805)
Truncatellina cylindrica (Férussac, 1807)
 " strobili hooveni Bayer, 1938

- Vertigo angustior Jeffreys, 1830
 " antivertigo (Draparnaud, 1801)
 " moulinsiana (Dupuy, 1849)
 " pusilla Müller, 1774
 " pygmaea (Draparnaud, 1801)
 " substriata (Jeffreys, 1833)
 Familia Orculidae
Orcula doliolum (Bruguière, 1792)
 Familia Pupillidae
Pupilla muscorum (Linnaeus, 1758)
Lauria cylindracea (Da Costa, 1778)
 Familia Valloniidae
Vallonia costata (Müller, 1774)
 " excentrica Sterki, 1893
 " pulchella (Müller, 1774)
Acanthinula aculeata (Müller, 1774)
Spermodea lamellata (Jeffreys, 1830) (Acanthinula lamellata Jeffreys)
 Familia Enidae
Ena obscura (Draparnaud, 1801)
 Familia Succineidae
Catinella arenaria (Bouchard-Chantereaux, 1837) (Succinea arenaria
 Bouchard-Chantereaux)
Succinea (Succinea) putris (Linnaeus, 1758)
 " (Succinella) oblonga Draparnaud, 1801
 " (Oxyloma) elegans Risso, 1826
 " sarsi Esmark, 1886
 Familia Endodontidae
Punctum pygmaeum (Draparnaud, 1801)
Helicodiscus singleyanus inermis H.B. Baker, 1929
Discus rotundatus (Müller, 1774) (Gonyodiscus rotundatus Müller)
 Familia Arionidae
Arion circumscriptus Johnston, 1828
 " hortensis Férussac, 1819
 " intermedius Normand, 1852
 " rufus (Linnaeus, 1758) (A. ater Linnaeus)
 " subfuscus Draparnaud, 1805
 Familia Vitrinidae
Vitrina pellucida (Müller, 1774)
Phenacolimax major (Férussac, 1807) (Vitrina major Férussac)
Eucobresia diaphana (Draparnaud, 1805) (Vitrina diaphana Draparnaud)
 Familia Zonitidae
Vitrea contracta Westerlund, 1873
 " crystallina (Müller, 1774)
Aegopinella nitidula (sensu Rossmäessler, 1835) (Retinella nitidula
 Draparnaud)
 " pura (Alder, 1830) (Retinella pura Alder)
Nesovitrea petronella (Pfeiffer, 1853) (Retinella hammonis Ström)
Oxychilus alliarius (Müller, 1822)
 " cellarius (Müller, 1774)
 " draparnaudi (Beck, 1837) (O. draparnaldi Beck)
Zonitoides excavatus (Alder, 1830)
 " nitidus (Müller, 1774)
 Familia Milacidae
Milax gagates (Draparnaud, 1801)
 " rusticus (Millet, 1843)
 " sowerbyi (Férussac, 1823)
 Familia Limacidae
Limax (Malacolimax) tenellus Müller, 1774
 " (Limax) cinereoniger Wolf, 1803
 " " maximus Linnaeus, 1758
 " (Limacus) flavus Linnaeus, 1758
 " (Lehmannia) marginatus Müller, 1774 (Lehmannia marginata Müller)
Deroceras laeve (Müller, 1774)
 " reticulatum (Müller, 1774)

- Familia Euconulidae
Euconulus fulvus (Müller, 1774) (E. trochiformis Montagu)
- Familia Ferrussaciidae
Cecilioides acicula (Müller, 1774)
- Familia Clausiliidae
Cochlodina laminata (Montagu, 1803) (Clausilia laminata Montagu)
Iphigena lineolata (Held, 1836) (Clausilia lineolata Held)
" rolphii (Turton, 1831) (Clausilia rolpheii Leach)
Laciniaria biplicata (Montagu, 1803) (Clausilia biplicata Montagu)
Clausilia bidentata (Ström, 1765)
" dubia Draparnaud, 1805
" parvula Férussac, 1807
- Balea perversa (Linnaeus, 1758)
- Familia Bradybaenidae
Bradybaena fruticum (Müller, 1774) (Eulota fruticum Müller)
- Familia Helicidae
Candidula gigaxii (Pfeiffer, 1850) (Helicella heripensis Mabilie)
" intersecta (Poiret, 1801) (Helicella caperata Montagu)
" unifasciata (Poiret, 1801) (Helicella unifasciata Poiret)
Cernuella virgata (Da Costa, 1778) (Helicella virgata Da Costa)
Helicella itala (Linnaeus, 1758) (Helicella ericetorum Müller)
Monacha cantiana (Montagu, 1803) (Theba cantiana Montagu)
" cartusiana (Müller, 1774) (Theba cartusiana Müller)
Monachoides incarnata (Müller, 1774) (Monacha incarnata Müller)
" rubiginosa (Schmidt, 1853) (Monacha rubiginosa Schmidt)
Trichia hispida (Linnaeus, 1758) (Fruticicola hispida Linnaeus)
" striolata (Pfeiffer, 1828) (Fruticicola striolata Pfeiffer)
Helicodonta obvoluta (Müller, 1774)
Arianta arbustorum (Linnaeus, 1758)
Helicigona lapicida (Linnaeus, 1758)
Theba pisana (Müller, 1774)
Cepaea hortensis (Müller, 1774)
" nemoralis (Linnaeus, 1758)
Helix aspersa Müller, 1774
" pomatia Linnaeus, 1758
- Classis BIVALVIA
Ordo Eulamellibranchia
Familia Unionidae
Unio crassus Batavus (Maton & Rackett, 1807)
" pictorum (Linnaeus, 1758)
" tumidus Philipson, 1788
Anodonta anatina (Linnaeus, 1758) (Anodonta piscinalis Nilsson)
" cygnea cygnea (Linnaeus, 1758)
" zellensis (Gmelin, 1791)
Pseudanodonta complanata (Rossmäessler, 1835)
- Familia Sphaeriidae
Sphaerium corneum (Linnaeus, 1758)
" lacustre (Müller, 1774)
" rivicola (Lamarck, 1818)
" solidum (Normand, 1844)
Pisidium amnicum (Müller, 1774)
" casertanum (Poli, 1791)
" henslowianum (Sheppard, 1823)
" hibernicum Westerlund, 1894
" milium Held, 1836
" moitessierianum Paladilhe, 1866
" nitidum Jenyns, 1832
" obtusale (Lamarck, 1818)
" personatum Malm, 1855
" pseudosphaerium Favre, 1927
" pulchellum Jenyns, 1832
" subtruncatum Malm, 1855
" supinum Schmidt, 1851
" tenuilineatum Stelfox, 1918

Familia Dreissenidae

Dreissena polymorpha (Pallas, 1771)
Congeria (Mytilopsis) cochleata (Kickx in Nyst, 1835)

B. Naamlijst van de uitgestorven kwartaire soorten.

Familia Neritidae

Theodoxus danubialis (Pfeiffer, 1828)
 " serratiniformis (Geyer, 1914)

Familia Viviparidae

Viviparus diluvianus (Kunth, 1865)
 " medius (Woodward, 1833) incl. V. glacialis (Wood, 1874)

Familia Valvatidae

Valvata goldfussiana Wüst, 1900
 " naticina Menke, 1845

Familia Hydrobiidae

Belgrandia sp.

Nematurella minima Tesch, 1939
 " runtoniana Sandberger, 1880
 " stenostoma Nordmann, 1901

Familia Planorbidae

Planorbis (Gyraulus) acronicus (Férussac, 1807) (P. gredleri Gredler)

Familia Vertiginidae

Vertigo parcedentata (Braun, 1843)
Columella columella (Martens, 1830)

Familia Orculidae

? Orcula dolium (Draparnaud, 1801)

Familia Valloniidae

Vallonia tenuilabris (Braun, 1847)

Familia Enidae

Chondrula tridens (Müller, 1774)

Familia Succineidae

Succinea antiqua Colbeau, 1867

Familia Endodontidae

Discus ruderatus (Hartmann, 1821) (Goniodiscus ruderatus Hartmann)

Familia Vitrinidae

Semilimax kochi (Andreae, 1884) (Vitrina kochi Andreae)

Familia Zonitidae

Retinella hiulca (Albers, 1850)

Familia Clausiliidae

Clausilia pumila Pfeiffer, 1828

Familia Helicidae

Perforatella bidentata (Gmelin, 1790) (P. bidens Chemnitz)

Familia Corbiculidae

Corbicula fluminalis (Müller, 1774)

Familia Sphaeriidae

Pisidium clessini Neumayr, 1875 (P. astartoides Sandberger)

" lilljeborgi Clessin, 1886

" vincentianum Woodward, 1913